

Groningen, de tweede stad
van het land met de
Amsterdamse schoolstijl.

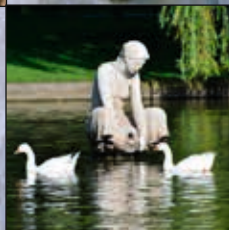
2

Stap

voor

Stap

**verder door
de Oosterparkwijk**

3

Architectuur op de derde plek van de publieksfavorieten geplaatst. Het wooncomplex is onderdeel van *de Stadswerf*, een nieuwe buurt in de Oosterparkwijk. ②

>> **Op de hoek met de Struisvogelstraat** ziet u boven de entree in de gevel van het wooncomplex MijnPlek een wandsculptuur: een *Indische Antilope* van Wladimir de Vries (1917-2001). Het metselwerk bestaat uit 2 soorten bakstenen en is omlijnd door een bronzen contour. ③

>> **De Kraanvogelstraat vervolgen en op de hoek met de Paradijsvogelstraat,** op de blinde muur van de laatste

woning van MijnPlek ziet u het prachtige mozaïek: de Haan van Siep van den Berg (1913-1998). Beide genoemde kunstwerken, destijds verwerkt in de buitenwanden van het voormalige gebouw van de *Provinciale Gezondheidsdienst voor Dieren* op de hoek Zaagmuldersweg / Damsterdiep zijn van de sloop gered. De werkgroep Oosterpark Nooit Saai (ONS) heeft zich vanaf 2011 ingezet voor het behoud van de twee kunstwerken en met de financiële steun van het wijkteam Oosterpark zijn ze behouden. ①

>> **Terug door de Kraanvogelstraat lopen we over het Mezenplein.**

>> **Oversteken naar het Oosterpark.**

Dit is het Oosterpark dat is vernoemd naar de wijk. In het centraal gelegen bassin staat een vrijstaande sculptuur: *Hurkende vrouw met kruik* (1955), in opdracht van de gemeente gemaakt door de beeldhouwer Gerrit Bolhuis. ④

>> **In het park gaan we rechtsaf langs het meest rechtse verharde pad tot de Eltjo Ruggebank.**

Eltjo Rugge (1872-1950) trad als SDAP-raadslid in 1923 toe tot het college van B en W als vervanger voor een zieke wethouder. In 1943 werd Eltjo Rugge door de Duitsers afgezet als wethouder

van Groningen. Officieel is hij van 1924-1945 in de functie van wethouder geweest. In deze functie leidde hij de bouw van de Oosterparkwijk. Hij vestigde zich in 1893 in de stad Groningen en was 45 jaar gemeenteraadslid, waarvan 21 jaar als wethouder. Juist in die tijd werden de meeste wijken in de Oosterparkwijk opgezet. Ook is hij lid van de 1e en 2e Kamer geweest. Eltjo Rugge woonde lange tijd op het Kooijkerplein. Hij was de man van het krotopruijningsprogramma en de totale riolering in de stad. Als herinnering is zijn naam niet alleen gegeven aan het monument de *Eltjo Ruggebank* in het Oosterpark. Aan de Resedastraat (achter het

4

5

Denksportcentrum Jannes van der Wal) stond de *Eltjo Ruggeschool*. Op deze plek staan nu woonhuizen. Met de bouw van de Berlagebrug is de weg vanaf het Damsterdiep naar de Sontweg nu de *Eltjo Ruggeweg* genoemd. Architect *Hendrik Peter Berlage* (1856-1934) was een architect van internationale allure en wordt beschouwd als de vader van de Moderne architectuur in Nederland en als de schakel tussen de Traditionalisten en de Modernisten. Berlage heeft in overleg met *Eltjo Rugge* de uitbreidingsplannen van Groningen ontworpen. ⑥

>> **Verder het wandelpad volgend, lopen we het Oosterpark uit tot in de nieuwe woonbuurt De Velden.**

De locatie De Velden is de plek waarop zich in het verleden het roemruchte *Oosterparkstadion* bevond (FC Groningen).

>> **We zijn nu op de Parkzijde en gaan bij huisnummer 10 rechtdoor.** ⑥

>> **Verderop lopen we rechtsaf de Henk Cornelisstraat (oud-voetballer) door en gaan we aan het eind daarvan rechtsaf de Merelstraat in.**

De bouwstijl van De Velden verwijst naar de Amsterdamse School. Paarse ruwe steen, bijna verticale rode pannendaken, de gele kleur van de raamomlijstingen en ook hier lisenen die zich herhalen bij elke woning. Rechts de gemetselde blokelementen en de zeer fraaie en kleine felrode

elementen tussen de ramen, die ook worden herhaald. Zie: Punten uit de rijke geschiedenis van de Oosterparkwijk. ⑦ ⑧

>> **Dan lopen we linksaf het Koekoekplein op.**

U loopt nu langs het *Sint Franciscus-centrum*, een woongemeenschap voor ouderen.

>> **Steek het Koekoekplein over en ga daarna linksaf de Vinkenstraat in.**

Aan de linkerkant bevindt zich de *Sint Franciscusschool*, geopend in 1939 (architecten *Van Elmpt en Muller*) Boven de hoofddeur een prachtige gekleurde sculptuur van de heilige *Franciscus van Assisi* (1181-1226). In 1930 werd in de Oosterparkwijk een roomse

parochie gesticht. In het laatste oorlogsjaar hadden de Duitsers de *Franciscusschool* gevorderd, en door hun overhaaste vertrek waren de bedden blijven staan. Hierdoor werd de school van 1945 tot 1948 ? als opvang voor tbc-patiënten gebruikt. Op het beddengoed, lakens en dekens zaten stempels van de Duitse Wehrmacht, de adelaar met het hakenkruis tussen de poten. ⑨

>> **Op de hoek met de Zaagmuldersweg staan we voor de prachtige Sint Franciscuskerk met aan de rechterkant de oude pastorie.**

De kerk is gewijd aan *Franciscus van Assisi*, van wie op de hoek van de kerktoeren in 1934 een sculptuur uit rood Bremer zandsteen

is aangebracht (beeldhouwer Herman van Remmen). De St. Franciscuskerk is gebouwd in 1932-'34 door de architect *Hendrik Christiaan van de Leur*. Vooral het interieur is erg interessant met 6 paraboolbogen, veel prachtig beeldhouwwerk en gebrandschilderde ramen. Ook de kruisweg is van zeer aparte allure. De naastgelegen pastorie is een ontwerp van architect *A. Th. van Elmpt*. (10) (11)

>> **Even teruglopend naar de voorkant van de kerk gaan we rechts aanhoudend het Wielewaalplein op en lopen dan langs het hoge gebouw De Groenling.**

Het wooncomplex *De Groenling* (2012, ontwerp bureau

Noordeloos), bestaat uit kleine wooneenheden voor starters en studenten; bovenin bevinden zich 20 grote penthouses. Het gebouw heeft mooie versieringen en bij avond interessante verlichting. In de oostwand van De Groenling zijn 132 nestruimtes gecreëerd voor gierzwaluwen. (12)

>> **Verder lopend passeren we aan de rechterkant twee banken en links aan de andere kant ligt de Gorechtvijver. De vijver voorbij, steken we over en gaan linksaf de Gorechtkade op.**

>> **Rechtsaf gaan we de Jan Hissink Jansenstraat in met de Jan Hissink Jansenschool uit 1925.**

>> **Tweede straat rechts lopen we de J.**

Baart de la Faillestraat in.

De Baart de la Faillestraat: ontworpen in 1928 door de Groningers *Jan Kuiler* en *Lucas Drewes*. Hier zien we aan de gevels, in dezelfde kleur, fraaie metsелеlementen onder de ramen en opgaand siermetselwerk op de voorgevel. De deurpartijen gaan trapeziumvormig mee in de daklijsten, in een mengeling van Amsterdamse en Delftse Schoolstijl. (14) (15)

>> **Aan het eind van de straat komen we bij de E. Thomassen à Thuessinklaan, die we schuin naar links oversteken. We gaan door het steegje achter de huizen van het Wouter van Doeverenplein.**

>> **Dan komen we uit op de Oosterhamrikkade en lopen naar de J.C. Kapteijnbrug.**

In het Oosterhamrikkanaal liggen verschillende historische schepen, die gedurende langere periodes de Nederlandse wateren hebben bevaren. Zoveel waters, zoveel schepen wordt er wel gezegd. En aangezien sommige vaarwaters specifieke problemen met zich meebrachten zijn er verschillende scheepstypes ontstaan. Het **eerste** schip wat u vanaf de Kapteijnbrug tegenkomt is de Johanna Margaretha, een *stalen Hagenaar* die in 1913 in Dodewaard gebouwd is. Het is een vrachtschip met een vlakke bodem die overgaat in een ronde kop. Hagenaars waren echte rivierschepen: licht

gebouwd en bijzonder geschikt om tegen de stroom op te zeilen. Voor grootwater als de Zuiderzee en de Zeeuwse stromen waren ze minder geschikt. Het anker en de ankerketting wegen 1200 kg. Het **derde** schip vanaf de Kapteijnbrug is een *ijzeren Kraak*, gebouwd in 1889 te Capelle aan den IJssel. Dit schip is een van de oudste, zo niet het oudste schip van Groningen. Ongeveer 30 jaar geleden is het gereed van de schroot en weer in gebruik genomen om te bewonen. U loopt door naar het **vijfde** schip, de Oikos, een *Zeeuwse Beurtvaarder* van 1923. Een Beurtvaarder onderhield, ongeacht het ladingsaanbod, een geregelde vaart tussen twee of meer plaatsen. De Oikos deed dit vanuit

Colijnsplaat naar Middelburg. Het schip werd ook door andere beurtschippers gebruikt als hun eigen schip naar de werf moest. Het is gebouwd als stalen motorschip met volkslogies. Het schip is tot 1975 in de vaart geweest. Direct hiernaast ligt de Niets Bestendig, *een Steilsteven* die in 1925 in Veendam op de werf bij de Gebr. Grol gebouwd is. Het was vroeger een zeilend vrachtschip, met, zoals de naam al zegt, een steile steven en een rond achterschip. Het had meestal stalen zwaarden. Het schip werd gebruikt op de binnenvaart voor het vervoer van o.a. aardappelen en had een laadvermogen van 65 ton. (13) Alle schepen in het Oosterhamrikkanaal zijn nu in gebruik als woonschip.

De meeste hebben nog een motor en kunnen op eigen kracht varen.

>> **Bij het laatste schip keren we om en lopen terug.**

Als u nog even achterom kijkt, ziet u nieuwe appartementencomplexen. Hier stond sinds 1957 het bedrijfsgebouw van de firma Buttinger. Later werd dit de drukkerij en een magazijn van het Academisch Ziekenhuis (UMCG). Het was ontworpen door de bekende Rotterdamse architect *Huig Aart Maaskant*. (16)

>> **We lopen terug en gaan linksaf het Wouter van Doeverenplein op, waarna we weer de E. Thomassen à Thuessinklaan oversteken.**

>> **Op de hoek staat de monumentale Oosterkerk en we lopen nu rechtdoor de S.S. Rosensteinlaan in.**

De Oosterkerk werd gebouwd in 1929 en is een erkend rijksmonument. De architecten *Kuiler* en *Drewes* ontwierpen een expressionistisch gebouw, geïnspireerd door de stijl van de Amsterdamse School. De kerk staat op een veelhoekige, waaivormige plattegrond, met de hoofdingang gericht op de hoek aan de rand van de Oosterparkwijk. Qua bouwstijl zeer fraaie elementen en prachtige glas-in-loodramen. Het schoolgebouw rechts is eerder in 1927 neergezet. (17) De S.S. Rosensteinlaan is genoemd naar de Duitse arts Samuel Siegmund Rosenstein. In 1866

werd hij de dan tweede Joodse hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was er mede verantwoordelijk voor dat er een nieuw ziekenhuis werd gebouwd op de huidige plaats van het UMCG. Hij vond het toenmalige Academisch Ziekenhuis aan de Munnekeholm maar klein, ondoelmatig en vies. Op last van de bezetter werd de Joodse naam tijdens de Tweede Wereldoorlog vervangen door Rengerslaan.

- >> **We lopen links langs de basisschool De Kleine Wereld, waarna de Rosensteinlaan overgaat in de Petrus Campersingel. Daar gaan we de weg oversteken naar het wandelpad dat dicht langs het water loopt.** (18)

- >> **Dit wandelpad volgend komen we uit bij een fraaie rode Bremer zandstenen trap, daar wandelend gaan we verderop de tweede trap weer omhoog naar de Petrus Campersingel.**

Sinds de middeleeuwen is het gesteente erg populair als bouw materiaal. Langs de Wezer werd de rode zandsteen ook naar Bremen gebracht. Van daaruit vervoerde men de steen over zee naar het noordelijk deel van Nederland. Tot in de veertiende eeuw betrof het voornamelijk platen steen voor lateien (draagconstructies, die zorgen voor de stijfheid oftewel stabiliteit van een bouwwerk) en plintlijsten, sarcofagen en grafstenen. Het materiaal wordt veelal *Rode Bremersteen* genoemd. (19)

- >> **Daar oversteken naar het H. A. Kooijkerplein.**

Dit plein is vernoemd naar Hendrik Aalbertus Kooijker (1832-1904). Hij was hoogleraar interne geneeskunde aan de Rijksuniversiteit. Zie: Punten uit de rijke geschiedenis uit de Oosterparkwijk.

- >> **Op de hoek van de Gerbrand Bakkerstraat even naar links, dan rechtsaf verder het Kooijkerplein op.** (20)

- >> **Langs het Ronald McDonald Huis.** Een Ronald McDonald Huis is een van donateurs afhankelijk, tijdelijk verblijfadres. Het biedt de gelegenheid aan familieleden die op afstand wonen om zo bij hun

ernstig zieke kinderen te kunnen logeren. Het is verbonden aan het Beatrix Kinderziekenhuis in het UMCG (Universitair Medisch Centrum Groningen) aan het Hanzeplein. Vanaf de hoofdindien uitgang van het UMCG is er met stoeptegels een wandelroute aangegeven naar het Ronald McDonald Huis.

- >> **We lopen rechtdoor en komen in de Ripperdalaan; twee kruispunten overstekend komen we in de Klaprooslaan en lopen verder door naar het startpunt, tevens het eindpunt van deze wandelroute, in het centrum van onze mooie groene wijk: De Papaver.**

De werkgroep Oosterpark Nooit Saai (ONS) is in 2009 opgericht en heeft als doelstelling: het in de Oosterpark bevorderen van Kunst en Cultuur in de breedste zin van het woord. De groep bestaat uit vrijwilligers die de wijk een warm hart toe dragen. Uit de vele ingebracht ideeën is o.a. deze rondwandeling voor uitwerking in aanmerking gekomen. Wij hopen dat u door deze **Stap voor Stap door de Oosterparkwijk** brochure met veel plezier hebt gewandeld.

PUNTEN UIT DE RIJKE GESCHIEDENIS VAN DE OOSTERPARKWIJK

Ligging

De Oosterparkwijk, opgezet als arbeidersbuurt, ligt ten Oosten van het centrum van de stad Groningen. Het grenst aan het wereldbekende ziekenhuis UMCG. De wijk ligt tussen het UMCG, het Eemskanaal, het Oosterhamrikkanaal en het Van Starckenborghkanaal met de Oostersluis.

Bouwstijl

De *Amsterdamse School* is een decoratieve bouwstijl die in de jaren 1910 tot 1940 erg populair was en hier groots aan de man werd gebracht. Door een gedurfd gebruik van baksteen ontstonden gebouwen als sculpturen, rijk aan detaillering, horizontale repeterende verbanden van hout, natuursteen, en gewaagde dakpartijen met diverse kleuren dakpannen. De prachtige

scholen in de wijk vallen op door het gebruik van diverse steensoorten van verschillende kleuren, het repeteren van bouwelementen in de gevels, het gebruik van poorten, soms bijna verticaal opgaande daken met helder rode dakpannen. Ook de verscheidenheid in venstervormen valt hier op door de verschillende metselverbanden.

Voetbalstadion, bolwerk midden in de wijk

In het jaar 1933 werd in de Oosterparkwijk, aan de Zaagmuldersweg, een sportveldje aangelegd. Dat veldje groeide in de loop der jaren uit tot een waar voetbalbolwerk. Het *Oosterparkstadion*, gelegen midden in de woonwijk, werd befaamd in heel Nederland. Met regelmaat werd de woonwijk overspoeld met 12.500 enthousiaste voetbalfans. In 2005, na een indrukwekkend afscheid op 18 december voor het allerlaatste winnende competitieduel werd het oude stadion gesloten en gesloopt. Een tijdperk voorbij. (Zie: films.) Op de oude stadionlocatie ligt nu de nieuwe woonbuurt *De Velden*. De straten zijn vernoemd naar oud-voetballers, zoals de oud-international Piet Fransen.

Documentaire films

Er zijn vijf interessante documentaires over de Oosterparkwijk, gemaakt door het filmersechtpaar Piet en Sjoukje van Kuiken.

1. Werken aan Water. Documentaire over de bouw van de oude en de nieuwe

Oostersluis (1938-1997).

2. Adieu Oosterparkstadion, een eerbetoon aan een karakteristiek voetbalbolwerk, het Oosterparkstadion (1933-2005).
3. Nieuwbouw De Velden op het stadionveld van FC Groningen documentaire (2010-2011).
4. (F)luisteren in het Blauwe Dorp. Documentaire over het maakproces van de fluisterbank (2013).
5. Van Plan-Oost naar de Oosterparkwijk. Interview met Annie Tak over de

geschiedenis en het heden van de wijk (2020).

Informatie: Sjoukje van Kuiken, e-mail: van-kuiken@home.nl, facebook.com/sjoukje.vankuiken. De films zijn te vinden op: Filmbank Groningen, adres: <https://www.filmbankgroningen.nl>

De Wielewaalflat uit 1957 werd ontworpen door de Groninger architect *Frans Klein* en is in 2010 aangewezen als rijksmonument. De flat staat thans in de schaduw van De Groenling.

Colofon

Werkgroep ONS (Oosterpark Nooit Saai)
 Facebook.com/Oosterparknooitsaai
 Email: werkgroep^{ons}@hotmail.nl
 Sjoukje van Kuiken, Jan Meijer,
 Ricky Rutgers en Jacqueline Pieters
 Deze brochure is gemaakt met subsidie van
 de Gemeente Groningen

Idee

Werkgroep ONS

Teksten

Frans Geubel, Sjoukje van Kuiken,
 Jan Meijer, Ricky Rutgers

Foto's en eindredactie

Frans Geubel

Vormgeving

Staal & Duiker Ontwerpers, Haren

Druk

MarneVeenstra bv

Plattegrond en omslag

Copyright Sjoukje van Kuiken

Heruitgave (2013, 2017) 2025

Bekijk ook de 2e, 3e en 4e
 Stap voor Stap wandelbrochures

